

LAUSUNTOYHTEENVETO HALLITUKSEN ESITYSLUONNOKSESTA TIETTYJÄ PINTA-ALAJA ELÄINPERUSTEISIA TUKIA KOSKEVIKSI LAEIKSI

Otsikossa mainitusta hallituksen esitysluonnoksesta on pyydetty lausunto oikeusministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, ympäristöministeriöltä, Ahvenanmaan maakunnan hallitukselta, Ruokavirastolta, Ahvenanmaan valtionvirastolta, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksilta, aluehallintovirastoilta, kuntien maaseutuhallinnon yhteistoiminta-alueilta, Luonnonvarakeskukselta, Suomen Riistakeskukselta, Elintarviketeollisuusliitto ry:ltä, Eläintautien torjuntayhdistys ETT ry:ltä, Eläinten hyvinvointikeskukselta, Eläinsuojeluliitto Animalia ry:ltä, Faba Osk:lta, Föreningen ålandsfåret rf:ltä, Hedelmän- ja marjanviljelijäin liitto ry:ltä, Kauppapuutarhaliitto ry:ltä, Kuntaliitolta, Lainsäädännön arviointineuvostolta, Luomuliitto ry:ltä, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry:ltä, Maaseudun kehittäjät ry:ltä, Maidonjalostajien ja meijeritukku-kauppiaiden liitto ry:ltä, Natur och Miljö rf:ltä, Paliskuntain yhdistykseltä, Pihvikarjaliitto ry:ltä, ProAgria Keskusten Liitolta, Puutarhaliitto ry:ltä, SEY Suomen eläinsuojelu ry:ltä, Suomenkarja ry:ltä, Suomen Lammasyhdistys ry:ltä, Suomen Luonnonsuojeluliitto ry:ltä, Suomen Siipikarjaliitto ry:ltä, Suomen Sikayrittäjät ry:ltä, Suomen Vuohiyhdistys ry:ltä, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC rf:ltä, Svenska lantbrukssällskapens förbund rf:ltä, Taimistoviljelijät ry:ltä ja WWF Suomi ry:ltä.

Hallituksen esitysluonnokseen on saatu lausunto oikeusministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, ympäristöministeriöltä, Ruokavirastolta, Verohallinnolta (Harmaan talouden torjuntayksikkö), Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta, Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta, Pohjois-Karjalan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta, Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta, Luonnonvarakeskukselta, Eläinten hyvinvointikeskukselta, Eläinsuojeluliitto Animalia ry:ltä, Kuntaliitolta, Pohjois-Karjalan maaseutupalveluilta, Vehmaan maaseutuhallinnon yhteistoiminta-alueelta, Luomuliitto ry:ltä, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry:ltä, Paliskuntain yhdistykseltä, Suomen Luonnonsuojeluliitto ry:ltä, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC rf:ltä ja Taimistoviljelijät ry:ltä.

Edellä mainitut lausunnonantajat esittivät lausunnoissaan seuraavaa.

Oikeusministeriö kiinnitti lausunnoissaan huomiota ensinnäkin asetuksenanto- ja määräyksenantovaltuuksiin ja edellytti niiden osalta joko sääntelyn tarkistamista lakitasolla tai yksityiskohtaisempia perusteluja säännöskohtaisissa perusteluissa. Oikeusministeriö katsoi lausunnoissaan, että tietojensaantioikeutta koskevaa pykälää tulee tarkentaa ja tietojensaantioikeus sitoa välttämättömyyedellytykseen. Oikeusministeriö ei pitänyt päätöksen tiedoksiantamista koskevaa pykälää asianmukaisena siltä osin kuin päätös koskee takaisinperintää. Lisäksi oikeusministeriön lausunnon mukaan säätämisjärjestelyosiota on syytä täydentää tietosuojan liittyvän sääntelyn kannalta.

Valtiovarainministeriö käsitteli lausunnossaan laajasti erityisesti esitysehdotuksen taloudellisia vaikutuksia eri näkökulmista. Lausunnossaan valtiovarainministeriö esitti lisäksi harkittavaksi olisiko esityksen soveltamisalalla mahdollisesti tarvetta ja edellytyksiä ottaa käyttöön elinkeinotoiminnan harjoittamista ja -rekisteröintejä koskevan lainsäädännön kaltaista harmaan talouden torjuntaa tukevaa sääntelyä. Valtiovarainministeriö totesi lisäksi lausunnossaan, ettei säädösehdotuksiin sisälly rikosoikeudellisia seuraamuksia koskevia säännöksiä, jotka olisivat sovellettavissa tukiin liittyvissä petoksissa, ja piti tärkeänä, että jatkovalmistelun yhteydessä selvitetään mahdollisuudet sisällyttää tätä koskevat säännökset esityksiin.

Ympäristöministeriö toteaa lausunnossaan ensinnäkin, että hallituksen esityksen mukaan ehdotetuissa laeissa annettaisiin useita ja laajoja asetuksenantovaltuuksia, jolloin asetuksenantovaltuuksiin jää paljon liikkumavaraa. Tämä vaikeuttaa lakiluonnosten sisällön hahmottamista ja lausunnon antamista, kun asetusluonnoksien sisältö ei ole tiedossa. Ympäristöministeriön lausunnossa käsitellään varsin laajasti esitysehdotuksen vaikutusarviointeja ja esitetään niitä täydennettäväksi ja/tai tarkennettavaksi. Ympäristöministeriön lausunnossa esitetyt huomiot yksittäisiin pykäliin ovat osin sellaisia, jotka koskevat valtioneuvoston asetuksella myöhemmin säädettäviä seikkoja. Ympäristöministeriö toteaa lausunnossaan luonnonhaittakorvauksen osalta, että luonnonhaittakorvauksen minimiala tulisi säilyttää ennallaan (esityksessä ehdotetaan minimiala nostettavaksi kolmesta hehtaarista viiteen hehtaariin). Neuvontapalvelujen osalta ympäristöministeriö katsoo, että esimerkiksi ympäristöasioissa tulisi olla erikseen neuvontaosiot luonnon monimuotoisuusasioihin sekä vesien suojeluun ja hallintaan.

Ruokavirasto esitti lausunnossaan ensinnäkin lukuisia tarkennuksia ja/tai täydennyksiä tehtäväksi paitsi hallituksen esityksen perusteluihin niin myös yksittäisiin pykäliin eri laeissa. Ruokaviraston lausunnossa nostettiin esiin erityisesti hakemusten myöhästymispäivät, teurastamovalvonta ja kansallisten tukien lain muutostarpeita. Lausunnossaan Ruokavirasto vastusti ehdotusta siitä, että tukea koskeva hakemus voisi myöhästyä 14 päivää ilman, että tuenhakija menettäisi kokonaan oikeutensa tukeen. Ruokavirasto katsoi lausunnossaan, ettei hakemus saisi myöhästyä yhtään ja hakemuksen myöhästyessä tukea ei lainkaan myönnettäisi. Ruokavirasto totesi lausunnossa edelleen myöhästymispäivien osalta, jos myöhästymispäiviä olisi pakko olla, Ruokavirasto ehdottaa, että niiden määrä rajattaisiin muutamaan. Ruokavirasto ehdottaa teurastamojen osalta, että nykykäytännöstä poiketen laissa säädettäisiin teurastamoiden hakeutumisesta mukaan tukijärjestelmään sekä tukijärjestelmästä pois sulkemisesta (hakumenettely nykyisen ilmoittautumisen sijaan). Ruokaviraston lausunnon mukaan Ruokavirasto pitää asiallisempana säätää ilmoittautumisen sijasta hyväksymismenettelystä ja siten hallinnollisen päätöksen tekemisestä. Lausunnon mukaan hakeutumisesta päättämisellä tarkoitetaan myös hakeutumisen määräaikaista keskeyttämistä teurastamon laiminlyöntien johdosta ja laiminlyönneistä säädettäisiin erikseen suorien viljelijätukien lain nojalla. Ruokavirasto esittää lisäksi kansallisten tukien lakia muutettavaksi muun muassa kasvintuotannon tuen myöntämisperusteiden, hakemusten myöhästymisen ja peruuttamisen sekä valvontaseuraamusten osalta.

Verohallinnon Harmaan talouden torjuntayksikkö ehdotti lausunnossaan (lausumassaan) maa- ja metsätalousministeriön harkittavaksi, että harmaan talouden torjuntaan liittyvistä tuen myöntämisen rajoituksista säädettäisiin vastaavalla tavalla, kuin muualla lainsäädännössä ja, että Harmaan talouden selvitysyksikköä koskevassa laissa säädettyyn veloitteidenhoitoselvityksen käyttötarkoitukselle lisättäisiin ehdotuksessa tarkoitettujen lakien käyttötarkoitukset tai ehdotetuissa laeissa käytettäisiin viittausta valtioneuvostolakiin. Lisäksi lausunnossa esitettiin, että tietojenluovutusta koskevassa pykälässä säädettäisiin viranomaisen oma-aloitteisesta tietojenluovutuksesta.

Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus esitti lausunnossaan, että säännöskohtaisia perusteluja pitäisi täydentää ja/tai tarkentaa aktiiviviljelijän, maatalousmaan, nuoren viljelijän ammattitaidon ja hallinnollisen tarkastuskäynnin osalta. Lisäksi lausunnossa katsottiin, että 15 työpäivän ilmoitusaika ei pitäisi koskea sitoumuksen tai ympäristösopimuksen siirtämistä.

Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus kiinnitti lausunnoissaan huomiota resursseihin ja ennakkomaksujen suorittamiseen. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille ehdotetaan uudeksi tehtäväksi ympäristösopimukseen ja kosteikkoinvestointiin liittyvää hallinnollista tarkastuskäyntiä. Lausunnossa todetaan, että jo vuodelle 2022 on ELY-keskuksille myönnetty rahoituskauden (CAP27) vaihtumisen lisäresursseja sopimuskäsittelyyn ja valvontaan ja asiakirjojen mukaan lisämääräraha jatkuu kertaluonteisesti myös vuonna 2023. Edelleen lausunnossa korostetaan sitä, että tässä vaiheessa on tärkeää varata riittävät resurssit ensi vuoden (2023) toimintaan valvonnan lisäksi myös sekä ympäristösopimusten että monitoroinnin toimeenpanoa varten. Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lausunnossa todetaan ennakoiden maksamisen osalta (esityksen mukaan pinta-alamonitoroinnin alustavien tulosten tulisi olla maatilalla osalta valmiina ennen ennakon maksamista), että ennakoiden siirtymistä voidaan pitää kohtuuttomana muun muassa silloin, jos epäselvä lohko on vain pieni osa hakijan kokonaispinta-alasta.

Pohjois-Karjalan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lausunnossa nostettiin ensinnäkin esiin useita tarkennustarpeita erityisesti säännöskohtaisten perustelujen osalta. Lausunnossa tuotiin esiin myös tukiennakoiden maksamisedellytyksiin sekä sopimuksen purkamiseen liittyviä seikkoja. Pohjois-Karjalan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lausunnossa kiinnitettiin huomiota myös muun muassa pinta-alamonitorointiin ja sen tulosten toimittamiseen tuenhakijoille sekä pinta-alamonitoroinnin laadunarviointiin liittyvien maastokäyntien määrään.

Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lausunnossa yleisenä huomiona myönteisenä esityksessä pidettiin esitettyjä hakemuksen laajennettuja muutosmahdollisuuksia, tukioikeuksista luopumista, yksinomaan sähköisen tukihaun käyttöönottoa ja uusien tekniikoiden hyödyntämisen mahdollistamista. Lausunnon mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen näkökulmasta esityksissä on myös epäselviksi tai haastaviksi tulkittavia kohtia, kuten pinta-alamonitorointiin liittyvän työnjaon osittaiseen epäselvyyteen hallinnonalan ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille uudeksi tehtäväksi ehdotettuja ympäristösopimuksiin ja kosteikkoinvestointeihin liittyviä hallinnollisia tarkastuskäyntejä. Lausuntoon sisältyy yksityiskohtaisia huomioita useisiin pykäliin, joista osa liittyy jatkossa annettaviin valtioneuvoston asetuksiin. Lausunnossa nostetaan esiin erityisesti sitoumuksiin ja sopimuksiin liittyviä seikkoja sekä tukiennakoiden maksamismahdollisuudet.

Luonnonvarakeskus keskittyi lausunnossaan tarkastelemaan esityksen pääasiallisia taloudellisia ja tuotannollisia vaikutuksia maataloudessa sekä esitettyjen ympäristö- ja ilmastotoimenpiteiden vaikuttavuutta. Luonnonvarakeskuksen lausunnon tiivistelmän mukaan EU:n yhteinen maatalouspolitiikka ja siihen rahoituskaudeksi 2021–2027 tehtävät uudistukset vaikuttavat merkittävästi Suomen maa- ja elintarviketalouden toimintaedellytyksiin. Koska EU:n maksamien tukien tasossa eikä myöskään tukien saamisen ehdoissa tapahdu käsillä olevan esityksen mukaan erityisen suuria muutoksia, Luonnonvarakeskus arvioi lausunnossaan maataloustuotannon tason säilyvän Suomessa tulevina vuosina kutakuinkin samalla tasolla kuin tällä hetkellä. Maatilojen tuokehitys riippuu tukikehitystä enemmän maataloustuotteiden ja tuotantopanosten hintakehityksestä. Nykyisestä tasosta kiristyvät ehdollisuusvaatimukset tukien saamiseksi vaativat maataloilta tosin enemmän tekemistä ympäristötoimissa. Samalla ne edesauttavat korkeampien ilmasto- ja ympäristötavoitteiden saavuttamista, joskin ilmastotavoitteiden osalta vain vähäisessä määrin.

Eläinten hyvinvointikeskus nosti lausunnossaan esiin ekojärjestelmään ja eläinten hyvinvointikorvaukseen liittyviä seikkoja. Eläinten hyvinvointikeskuksen lausunnon mukaan ekojärjestelmätukea tulisi myöntää perinnebiotooppilaidunnukseen, jolloin sillä olisi potentiaalia tukea myös eläinten hyvinvoinnin edistämistä. Eläinten hyvinvointikeskuksen lausunnon mukaan se, että eläinten hyvinvointikorvaukseen voi sitoutua lupautumalla yhteen eläinten hyvinvointia edistävään toimenpiteeseen, ei ole riittävää eläinten hyvinvoinnin näkökulmasta.

Eläinsuojeluliitto Animalia ry kritisoi lausunnossaan nykyisenlaisen eläintuotannon ylläpitämistä ja tehoeläintuotannon tukemista. Eläinsuojeluliitto Animalia ry katsoi lausunnossaan, että vain eläinmääriin ja eläintuotantoon perustuvat maataloustuet (Euroopan unionin suorista viljelijäituista ehdotetun lain tuotantosidonnainen tulotuki eläimistä; emolehmä-, lypsylehmä-, sonni- ja teurashiehopalkkio sekä uuhi- ja kuttupalkkiot sekä teuraskaritsa- ja teuraskilipalkkio) tulisi lakkauttaa.

Kuntaliitto toi lausunnossaan ensinnäkin esiin sen, että maatalouden tukihallinnon yhteistoiminta-alueiden (YTA) lausunnon huomioidaan tarkoin esityksen ja toimeenpanon jatkovalmistelussa. Kuntaliitto kannatti lausunnossaan ehdotusta tukioikeuksista luopumisesta. Edelleen Kuntaliitto katsoi, että ehdotus luonnonhaittakorvauksen kotieläinchorotuksen poistamisesta tulisi arvioida uudelleen eikä kannattanut kyseistä ehdotusta. Sähköiseen tukihakuun liittyen Kuntaliitto totesi lausunnossaan, ettei ehdotus vähennä merkittävästi kuntien tehtävämäärää, koska mykyisinkin hakemukset ovat pääosin sähköisiä. Kuntaliitto toi lausunnossaan lisäksi esiin neuvonnan tarpeen pinta-alamonitoroinnin käyttöön ottamisesta aiheutuvat resurssitarpeet.

Pohjois-Karjalan maaseutupalvelut otti lausunnossaan kantaa toimeenpanolakiin ehdotettuun säännökseen siitä, että kunta tekisi ehdollisuuden laiminlyönnin osalta arvioinnin ja seuraamusehdotuksen siltä osin kuin on kyse hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimuksista ja kasvinsuojeluaineita koskevista ehdollisuuden vaatimuksista. Pohjois-Karjalan maaseutupalvelut katsoi lausunnossaan, että toimeenpanon kannalta suoraviivaisempi menettely olisi se, että elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, jotka tekevät asiasta seuraamuspäätökset, myös valmistelisivat asian perustelut huomion ottaen. Kasvinsuojeluaineiden osalta lausunnossa katsottiin lisäksi, että kasvinsuojeluaineiden käytön ilmoittaminen paikkasidonnaisesti hakemuksessa lienee melko haastavaa toteuttaa ja ettei voi edellyttää, että hakemuksen jättämiseen mennessä koko kasvukauden aikana käytettävät kasvinsuojeluaineet olisivat tiedossa.

Vehmaan maaseutuhallinnon yhteistoiminta-alueen lausunnossa pidettiin tukioikeuksista luopumista hyvänä hallinnon järjeistämisenä. Vehmaan maaseutuhallinnon yhteistoiminta-alue kritisoi lausunnossaan ehdotusta luonnonhaittakorvauksen kotieläinchorotuksen poistamista ja piti ehdotusta väärin perustein esitettyinä ratkaisuna. Lausunnossa katsottiin edelleen, että sähköiseen tukihakuun siirtyminen ei juurikaan vähennä kuntien tehtävämäärää. Vehmaan maaseutuhallinnon yhteistoiminta-alueen lausunnossa otettiin kantaa myös neuvontajärjestelmään ja lausunnon mukaan järjestelmästä puuttuu rakennuksiin liittyvä korjausrakentamisen neuvonta sekä maatalan tuotantorakentamiseen liittyvä neuvonta.

Luomuliitto ry:llä ei ollut varsinaisesti lausuttavaa lakiluonnokseen, koska luomutilallisten näkökulmasta oleelliset yksityiskohdat määritellään asetuksissa. Luomuliitto ry toivoi lausunnossaan, että tukien valvontaan liittyvät uudistukset tuovat tilalliselle helpotusta eivätkä lisää byrokratiaa ja työtä tiloilla.

Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry nosti esiin ensinnäkin monitorointitarkastuksiin liittyviä seikkoja. Lausunnon mukaan monitorointitarkastuksiin siirtyminen ei aa vaarantaa maataloustukien maksatusaikatauluja ja että maataloustuottajien tehokkaat oikeusturvakeinot ja laajat tietojensaantioikeuden monitorointitarkastuksissa syntyneistä tiedoista ovat tärkeitä. Lisäksi lausunnossa katsottiin, että monitorointitarkastuksista saatava data ja siitä jalostettava tieto on katsottava liikesalaisuudeksi ja että esitystä on täydennettävä tältä osin. Seuraamusten osalta lausunnossa pidettiin ehdotettua säännöstä valvonnan estämisen vaikutuksesta tuen maksamatta jättämiseen varsin ankarana sekä sellaisena, joka voi johtaa suhteettoman suuriin seuraamuksiin. Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry totesi lisäksi lausunnossaan, että mikäli valitsevassa talous- ja markkinatilanteessa tapahtuu merkittäviä muutoksia, se edellyttää valtiolta joustavuutta ja valmiutta tarkastella kansallista CAP-strategiaa sekä muuttaa siihen liittyvää kansallista lainsäädäntöä tarvittaessa.

Paliskuntain yhdistys kiinnitti lausunnossaan huomiota pinta-ala- ja eläinperusteisten tukien hakemiseen sähköisesti. Paliskuntain yhdistys totesi lausunnossaan, että sähköinen tukihaku on ilman muuta kannatettava, mutta porotalouden osalta tämä ei voi vielä olla ainoa tapa. Paliskuntain yhdistys edellytti lausunnossaan, että porotalouden eläinkohtaisien tuen hakeminen on mahdollista jatkossakin myös paperilomakkeella.

Suomen Luonnonsuojeluliitto ry kritisoi lausunnossaan Suomen CAP-suunnitelmaa eikä antanut lausunnossaan kommentteja lausunnon olleen hallituksen esityksen yksityiskohtiin.

Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC rf toi lausunnoissaan esiin ensinnäkin nuoret viljelijät ja totesi, että maatalousyhtymissä nuoria viljelijöitä tulee kohdella samalla tavalla kuin nuoria viljelijöitä muissa yritysmuodoissa. Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC rf toi lausunnossaan esiin tuotantosidonnaisten tukien merkityksen ja tuotantokehityksen seurannan tärkeyden Ahvenanmaan maakunnassa ja ulkosaaristossa. Pinta-alamonitoroinnin osalta lausunnossa tuotiin esiin maanviljelijöiden oikeusturva ja tasapuolinen kohtelu sekä huoli neuvontapalveluluiden kapasiteetin riittävydestä. Kansallisten tukien lain nojalla myönnettävän tuotannosta irrotetun sika- ja siipikarjatalouden tuen osalta lausunnossa ehdotettiin, että lakiin otettaisiin säännös siitä, että myös tässä tukimuodossa vakiintunutta eläinmäärää voitaisiin käyttää tuen perusteena ylivoimaisen esteen (esimerkiksi tulipalo tai eläintautisaneeraus) tilanteessa.

Taimistoviljelijät ry esitti lausunnossaan, että ekojärjestelmätuen ekojärjestelmän talviaikainen kasvipeitteisyys tulee sisältää monivuotiset taimitarhakasvit peltotuotannossa ja ekojärjestelmään monimuotoisuuskasvit tulee sisällyttää taimitarhakasvit. Edelleen Taimistoviljelijät ry:n lausunnon mukaan taimitarhaviljely kasvihuoneessa tulee käsitellä normaalina pinta-alana eikä taimitarhakasveja saa sisällyttää kasvihuonetuen piiriin.